

हरिः ॐ।

नम सर्वेभ्यः ।
भाषितसंस्कृतवर्गे
सर्वेषां स्वागतम्।

या कुन्देन्दुतुषारहारधवला या शुभ्रवस्त्रावृता
या वीणावरदण्डमण्डितकरा या श्वेतपद्मासना ।
या ब्रह्माच्युतशंकरप्रभृतिभिर्देवैः सदा पूजिता
सा मां पातु सरस्वति भगवती निःशेषजाड्यापहा ॥

या (Yaa): She Who (is)

कुन्देन्दुतुषारहारधवला (Kunda-Indu-Tussaara-Haara-Dhavalaa): Who is Pure White like Jasmine, Cool White like Moon, Bright White like Snow and Shining White like Garland of Pearls

शुभ्रवस्त्रावृता (Shubhra-Vastra-Aavrtaa): Who is Covered with Pure White Garments

वीणावरदण्डमण्डितकरा (Viinnaa-Vara-Danndda-Mannddita-Karaa): Whose Hands are Adorned with Veena and the Boon-Giving Staff

श्वेतपद्मासना (Shveta-Padma-Aasanaa): Who is Seated on Pure White Lotus

ब्रह्माच्युतशंकरप्रभृतिभिर्देवैः (Brahmaa-Acyuta-Shamkara-Prabhrtibhir-Devaih): Who is [Adored] by Lord Brahma, Lord Acyuta, Lord Lord Shankara and Other Devas देव (Deva) = Heavenly, Divine, Shining One, Deva, God

सदा (Sadaa): Always पूजित (Puujita) = Worshipped,

निःशेषजाड्यापहा (Nihshessa-Jaaddya-Apahaa): Remove my Ignorance completely and

सा (Saa): She, भगवती (Bhagavatii): Goddess सरस्वति (Sarasvati): Devi Saraswati, पातु (Paatu): Please Protect मां (Maam): Me

Homework

1. Why did all of us want to study Sanskrit?

किमर्थं वयं संस्कृतस्य पठनं इच्छितवन्तः?

2. How will we study?

कथं वयं पठिष्याम?

3. Which book is studied by us?

वयं किं पुस्तकम् पठन्ति स्म?

4. What time is the class?

कदा संस्कृतवर्गः भवति?

5. When was the class yesterday?

कदा ह्यः वर्गः अभवत्?

14.1 यदि -- तर्हि -(If - then)

यदि विद्युत् अस्ति तर्हि दीपः ज्वलति।

यदि स्नानं न करोति तर्हि शरीरं मलिनं भवति।

यदि सर्वे सत्कार्यं कुर्वन्ति तर्हि देशस्य उन्नतिः भवति।

यदि भवति आपणं गच्छति तर्हि अहमपि आगच्छामि।

17.1 यदा - तदा [when - then]

यदा अहं तत्र गतवान् तदा सः पठति स्म ।

यदा भवान् बेङ्गलूरु आगमिष्यति तदा मम गृहे एव वासं करोतु

अहं सज्जः भवामि । यदा भवान् आगच्छति तदा गच्छावः।

यदा वयं काश्मीरं गतवन्तः तदा तत्र बहु शैत्यम् आसीत् ।

यदा अहं भवतः गृहम् आगतवान् तदा भवान् कुत्र गतवान् आसीत् ?

यदा अहं विद्यार्थिनी आसं तदा संस्कृतं पठितवती ।

23.1 यथा - तथा [as is (like) – so is]

यथा अनिरुद्धः लानं क्रीडति तथा गोविन्दराजः न क्रीडति।

यथा मोदी-महोदयः पाठ्यसन्देशं प्रेषयति तथा कः अपि अन्यः नेता न प्रेषयति।

यथा सुधा महोदया तथा मधुरा अपि गायति ।

यथा महात्मा गान्धिः विश्वप्रसिद्धः तथा अन्यः भारतीयः न।

च ca – and, एव Eva – so, likeness, etc

इति iti -thus, mark conclusion etc अपि api – also, too, etc

(च एव इति अपि can be used with kartRpadam, karmapadam, kriyApadam etc.

Where it is played signifies different meanings)

रामः वनं गच्छति। लक्ष्मणः वनं गच्छति। सीता वनं गच्छति। → रामः लक्ष्मणः सीता च वनं गच्छन्ति।

नवीनः राजीवः च प्रियायाः पुत्रद्वयम्। नवीनः प्रियायाः पुत्रः। राजीवः अपि प्रियायाः पुत्रः।

अपर्णा महोदया संस्कृतं पाठयति। प्रिया भगिनी अपि संस्कृतं पाठयति।

मयूखा संस्कृतं वदति। भव्या अपि वदति।

अनिरुद्ध! न पश्यामि इति मा वदतु। अन्विच्छतु ।

रामः लक्ष्मणः भरतः च गच्छन्ति । अहं रामं लक्ष्मणं भरतं च पश्यामि ।

अहं भगिनी अनुजः च रामं लक्ष्मणं भरतं च पश्यामः ।

अहम् एव पाठं पठामि ! (अनुजः न पठति)

अहं पाठम् एव पठामि ! (अन्यं न पठामि)

अहं शाकम् एव खादामि ! (अहं मांसं न खादामि, ओदनं न खादामि)

Please note: When used with verbs the meaning is based on the enunciation/articulation:

अहं पाठं पठामि एव । + अन्यकिमपि न करोमि !

अहं पाठं पठामि एव ! (--श्लोकं अपि पठामि, अनुजः अपि पठति)

अहम् अपि पाठं पठामि (सीता अपि पठति , अनुजः अपि पठति ..)

अहं पाठम् अपि पठामि । (श्लोकम् अपि पठामि , कथाम् अपि पठामि)

अहं पाठं पठामि अपि । (लिखामि अपि ..) ।

सः गच्छति इति अहं वदामि ।

अहं वदामि सः गच्छति इति ।

हे पुत्र ! भवान् पठतु इति माता निन्दति ।

माता निन्दति हे पुत्र ! पठतु इति ।

"अहं वदामि" इति सः चिन्तयति ।

खलु , किल , ननु - Words used to indicate - Verily, indeed, assuredly, certainly;

भव्ये, श्वः मम गृहं आगमिष्यति वा? आम् चित्रे मम माता अपि।

आगामि साप्ताहे मम जन्मदिने अपि आगमिष्यति वा? निश्चयेन!

भवती न आगच्छति इति भवत्याः माता उक्तवती।

एवं वा? किमर्थं सा तथा उक्तवती इति अहं न जानामि। मम जननीं प्रक्ष्यामि।

तथैव करोतु। भवती नूतनं चलनचित्रं दृष्टवती वा?

अहं न द्रक्ष्यामि एव। चलनचित्रं बहु हिंसामयम् इति श्रुतवती।

आम्। सत्यम् एव। यदि न इच्छति तर्हि मा गच्छतु।

(D) Yana Sandhi (यण् सन्धि)

D1.

(इ, ई) changes to (य) when followed by (dissimilar vowel).

(इ, ई) + (dissimilar vowel) = (य) & that (dissimilar vowel) e.g. अति + उन्नतम् = अत्युन्नतम्

D2.

(उ, ऊ) changes to (व) when followed by (dissimilar vowel).

(उ, ऊ) + (dissimilar vowel) = (व) + that (dissimilar vowel) e.g. मधु + एतत् = मध्वेतत्

D3.

(ऋ, ॠ) changes to (र) when followed by (dissimilar vowel).

(ऋ, ॠ) + (dissimilar vowel) = (र) & that (dissimilar vowel) e.g. पितृ + आज्ञा = पित्राज्ञा

D4.

(ऌ) changes to (ल्र) when followed by (dissimilar vowel)

(ऌ) + (dissimilar vowel) = (ल्र) & (dissimilar vowel) e.g. लृ + आकृतिः = लाकृतिः

ॐ सर्वे भवन्तु सुखिनः
सर्वे सन्तु निरामयाः ।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु
मा कश्चिद्दुःखभाग्भवेत् ।
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

Om Sarve Bhavantu Sukhinah
Sarve Santu Niraamayaah |
Sarve Bhadraanni Pashyantu
Maa Kashcid-Duhkha-Bhaag-Bhavet |
Om Shaantih Shaantih Shaantih ||